

NEMECKÁ OKUPÁCIA RAKÚSKA

VALERIÁN BYSTRICKÝ

BYSTRICKÝ, V.: The German occupation of Austria. *Vojenská história*, 2, 3, 1998, pp. 64–76, Bratislava.

The published material came into existence in the 2. Intelligence Department of the Ministry of National Defense of the Czechoslovak Republic, immediately after Germany occupied Austria on March 12 and 13 in 1938. It is based on a detailed analysis of the preparations and the course of the Nazi aggression. The material „The German occupation of Austria“ has been drawn up by internal and external staff members of the above-mentioned Department, providing a complex picture of the course of the Nazi intervention and drawing conclusions, according to which acts of aggression against Czechoslovakia represent potential threats, which must be taken into account. The document points out not only the military aspect of the whole issue, but mainly the enormous rapidity, at which the German Army was able to prepare and carry out the whole occupation, and the political background, whereby the authors express at some points rather unclear speculations regarding mainly the diplomatic preparation of the Nazi intervention. The published material can be found in the Military Historical Archive (in Prague) of the Ministry of National Defense.

Military History. Europe. The Annexation of Austria to Germany in the documents of the Intelligence Department of the Ministry of National Defense of Czechoslovakia

Rakúska republika mala v období medzi dvoma svetovými vojnami popredné miesto v diplomatickej a hospodárskej činnosti a mimoriadne v geopolitických a obranných koncepciách Československa. Z toho vyplýval záujem politických a vládnych kruhov v ČSR na udržaní a posilnení nezávislosti Rakúska najmä vo vzťahu k Nemecku. So zachovaním a udržaním samostatnej existencie Rakúskej republiky boli do veľkej miery spojené aj otázky politicko-diplomatických pozícií Československa a budovanie záruk jeho bezpečnosti, najmä vo vzťahu k agresívnym ambíciám nacistického Nemecka. V praktickej politike sa tieto predstavy premietli aj v tom, že Československo takmer nebudovalo vojenské opevnenia na spoločných hraniciach, čo malo vyjadrovať určité gesto dôvery v trvácnosť a stálosť rakúskej samostatnosti. Naopak, keď sa začalo prejavovať konkrétne ohrozenie existencie Rakúskej republiky, všeobecne sa v Československu pociťovalo, že samostatnosť republiky, ba priamo národná existencia Slovákov a Čechov je ohrozená. Tieto všeobecne panujúce predstavy sa prejavili aj v konkrétnej politickej, diplomatickej a spravodajskej činnosti.

Zostrovanie vnútropolitikkej situácie v Rakúsku a priame ohrozenie jeho existencie vyvolali zvýšenú pozornosť nielen v diplomatických, ale aj spravodajských kruhoch. Potom ako Nemecko v dňoch 12. a 13. marca 1938 okupovalo Rakúsko, vznikol začiatkom apríla 1938 v 2. oddelení – spravodajskom, Ministerstva národnej obrany Československej republiky podrobný analytický rozbor príprav a priebehu nacistickej agresie. Materiál, ktorý vypracovali pracovníci a spolupracovníci tohto oddelenia, *Okupace Rakouska Německem*, podáva komplexný obraz priebehu nacistickej akcie a vyvodzuje závery, ktoré sa mali brať do úvahy pri možnej agresii proti Československu. Upozorňuje nielen na vojenskú stránku vecí, najmä na rýchlosť akou bola schopná nemecká armáda okupáciu pripraviť, ale aj na jej politické pozadie, pričom však autori vyslovujú v niektorých prípadoch nie celkom presné dohady, najmä pokiaľ išlo o diplomatickú prípravu celej akcie.

Materiál sa nachádza vo Vojenskom historickom archíve (Praha) Ministerstva národnej obrany. Hlavný štáb – 2. oddelenie, in. č. 168, kart. 283/1938, č.j. 11090., kópia, bez podpisu. Uverejňujeme ho v pôvodnom znení.

I. PROVEDENÍ OKUPACE RAKOUSKA PO VOJENSKÉ STRÁNCE

a) Rozhodnutí k provedení akce.

Rozhodnutí k radikálnímu zákroku v Rakousku bylo vyvoláno Schuschniggovým projevem z 9. března, kterým byl ohlášen plebiscit na neděli dne 13. března.¹

Z toho, že jednotky určené pro akci proti Rakousku byly alarmovány v pozdních večerních hodinách dne 10. března, je možno usuzovat na to, že rozhodnutí k vojenské akci padlo kolem 12 hodin dne 10. března.

V té době nemohl ovšem nikdo předvídati, zda rakouská armáda bude či nebude klást odpor, nikdo nemohl vědět, že večer dne 11. března bude Rakousko v moci Seyss-Inquartově, který požádá Německo o vyslání branných sil a otevře jim cestu tím, že nařídí rakouskému vojsku neklást postupu německých jednotek žádný odpor.

Branná moc nemohla tedy počítat s hladkým průběhem postupu do Rakouska, musila být a – jak z dalšího vysvitne – také byla připravena otevřít si cestu do Rakouska násilím.* Teprve změněná situace dovolila soustředěným německým silám nerušený postup a překotný běh na Vídeň jež je ovšem těžko označiti jako vojenskou operaci.

b) Složení okupační armády

Okupaci Rakouska provedla tzv. 8. armáda pod velením generála V. Bocka, velitele 3. Skupinového velitelství (Gruppenkommando 3) v Drážďanech.

Jádro okupační armády tvořily oba bavorské sbory (VII. sbor Mnichov, XIII. sbor Norimberk) 2. divise ÚV. z Würzburg.

Okupační armáda měla válečné složení.

Štáb armády, postavený z 3. skupinového velitelství (Gruppenkommando 3) měl válečné složení, byl v něm na př. i Oberquartiermeister (přednosta služeb), kterážto funkce se v míru nevyskytuje.

Velitelství 8. armády disponovalo armádním telegrafním praporem (Nachrichtenabteilung 62), který byl postaven telegrafním učilištěm v Halle/S.; k armádním jednotkám patřily snad i některé oddíly těžkého dělostřelectva, některé ženijní prapory a mostové soupravy, které pocházely od mimobavorských sborů.

Válečné složení měla pravděpodobně i velitelství sborů a divisí: složení vyšších jednotek bylo válečné, byť i ne zcela úplné.

Divise měly kromě jednotek existujících v míru:

- štábní rotu,
- divisní PO (Aufklärungsabteilung), postavený sborovým jezdeckým plukem,
- mostovou soupravu,
- útvary služeb, složené většinou ze starších záložníků: automobilní kolony (převážně z rekvirovaných aut):
  - pekárny a jatky,
  - složky zdravotnické a veterinářské služby (autokolony, zdravotnické roty, ambulance),
  - poštní poštu.

U horské divise byl zjištěn i Divisionsmarschbataillon (záložníci starších ročníků, dopravovaní na autech).

2. divise ÚV. byla zasazena ve svém úplném mírovém složení, byla zesílena nově postaveným těžkým motorisovaným del. oddílem 620. Její útvary služeb měly kromě vo-

¹Rakúska vláda pod tlakom nacistického Nemecka 10. marca 1938 odvolala ľudové hlasovanie

*Je ovšem sporné, zda by Hitler byl dal v případě rakouského odporu rozkaz k násilné akci.

jenských šestikolových aut i rekvirovaná auta, k dopravě benzínu sloužily rekvirované cisternové vozy.

Jednotky obou bavorských zborů byly na válečných počtech i válečně vybaveny; tělesové trény jednotek tvořily autokolony z rekvirovaných aut.

c) Uvedení jednotek v pohotovost.

Řada zpráv se shoduje v tom, že jednotky byly zalarmovány kolem 22 hodin dne 10. března. Jednotky provedly poplach, vydaly mužstvu válečnou výstroj (Kriegsgarnitur), naložily střelivo a zálohu proviantu. Současně byly individuálně povolány nutné doplňky osob, vozů a koní. Tyto doplňky došly k jednotce buď ještě před jejím odchodem z posádky anebo až po jejím odchodu, v tomto druhém případě odejely co nejdříve za svou jednotkou do Rakouska.

Způsob, jakým byly jednotky uvedeny v pohotovost, je nám z jiných zpráv znám jako „beschleunigtes Ausrücken“, o kterém podrobněji pojednává IV. hlava této studie.

Všeobecně možno říci, že jednotky byly pohotovы (marschbereit) v ranních hodinách dne 11. března.

d) Soustředění jednotek v pohraničí.

S přesuny jednotek bylo započato ráno dne 11. března. Přesuny daly se jednak převozy po železnici, u některých jednotek (zejména u motorisovaných) pochody.

Do rána dne 12. března byly jednotky soustředěny tak, jak je znázorněno na náčrtu č. 1.² Gros sil je na Innu mezi Braunau a Passau, celkový počet 8. armády činí asi 65 000 mužů.

e) Vývoj situace v Rakousku dne 11. března.

Jednotkám rakouského spolkového vojska byla dne 11. března nařízena pohotovost.

V 8 hodin dostaly jednotky rozkaz povolát spolehlivé záložní důstojníky, během dopoledne byl povolán ročník 1915 (jediný vycvičený ročník zálohy).

V 19.45 hodiny oznámil kancléř Schuschnigg rozhlasem své odstoupení a ustanovení generála Schilhawskyho velitelem branné moci.

V 23.10 hodin hlásí německý rozhlas, že Seyss-Inquart, jenž byl jako ministr vnitra pověřen udržením pořádku, požádal o zákrok německé branné moci a nařídil, že německým vojskům, jenž by snad hranice překročily, nemá být kladen žádný odpor.

Je pochopitelné, že tento příznivý vývoj situace v Rakousku měl vliv na způsob provedení okupace, že původní dispoziční byly postupně měněny tak, že nakonec soustředěná 8. německá armáda provedla místo jakékoliv násilné akce* ničím nerušený postup, který byl z propagačních důvodů nazván „Verbrüderungsmarsch“.³

f) Překročení hranic a obsazení Rakouska.

Četné mostové soupravy připravené pro případ, že by mosty přes Inn byly zničeny, staly se zbytečnými.

Německý rozhlas oznámil, že jednotky překročily hranice v 5.30 hodin dne 12. března; šlo snad jen o ojedinělé jednotky, neboť hlavní síly překročily hranice teprve mezi 8. a 9. hodinou.

Připravený postup se změnil v závod v běhu na Vídeň. Jednotky vyrazily ve směrech naznačených na náčrtu č. 1.

*Viz poznámku na 1. straně dokumentu (s. 65).

²Náčrt č. 1 nebol priložený k správě.

³„Pochod zbratania“.

Divise ÚV. nechala daleko za sebou pěší divise. Její předvoj, Aufklärungsabteilung 7 a Kradschützenbataillon 2 byly již v posledních hodinách v Linci (80 km vzdušné čáry), ve 20 hodin na západním okraji Vídně (přes 200 km vzdušné čáry), ve 2.30 hodin dne 13. března vtáhl předvoj do Vídně, kolem 6 hodin následovalo za ním gros divise. Úsilný pochod divise ÚV. neobešel se bez ztrát, věrohodný pozorovatel napočítal dne 14. března na silnici mezi Welsem a Vídní 50 tanků neschopných jízdy (divise ÚV. mohla mít 400-500 tanků, je to tedy 10-15% ztrát).

Za divisi ÚV. následovaly železniční transporty 27. divise, jejíž první transport byl vyložen ve Vídni v 18 hodin dne 13. března.

Ostatní síly daly se na rychlý pochod v určených směrech. Rozložení jednotek večer dne 14. března (třetí den pochodu do Rakouska) znázorňuje náčrt č. 2.⁴

V následujících dnech pochodovaly jednotky dále do svých míst určení.

Nejtěžší a nejdelší pochod měla horská divise. Z prostoru Gmunden, kam dorazila 14. března, nebylo sjízdných cest na Graz; poměrně nevýhodnější byla cesta přes Pötschenpass (982 m), tam však musilo ženijní vojsko s 800 civilními pracovníky odstranit na 15 000 m³ sněhu. Teprve 17. března dává se horské divise na další pochod přes Pötschenpass. Podobnou překážkou musila divise zdolat ještě jednou a to mezi Selztal a Leoben (Schober Pa., 843 m) ve dnech 20. a 21. března. Do Graz dorazila divise dne 21. března.

Rozložení vyšších jednotek po 21. březnu znázorňuje náčrt č. 3.⁵

g) Pobyt německých jednotek v Rakousku

Od okamžiku, kdy je jisto, že se německé síly nesetkají s odporem, mění se celá akce v propagandu; jednotky rakouského vojska jsou posílány na návštěvu do německých posádek, aby tak byl setřen dojem vojenské okupace Rakouska.

Již v prvním týdnu odesílají německé jednotky v Rakousku zpět své záložníky, za nimi následují brzy celé jednotky.

Největší část jednotek se vrátila ve dnech 25. – 27. března; celá 17. divise a značné části všech ostatních divisií.

Odeslání jednotek zpět do Německa stále pokračuje. Vojenských důvodů pro setrvávání německých vojsk v Rakousku není, z politických důvodů bylo by výhodné opuštění Rakouska německými vojsky ještě před 10. dubnem, aby jejich přítomnost v Rakousku nebudila zdání tlaku na nařízené lidové hlasování a volby.

h) Vojenské zajištění akce proti sousedním státům.

K většímu zajištění rakouské akce proti sousedním státům nedošlo pravděpodobně proto, že by vzbudilo pozornost a mohlo vésti k zastřešení celkové situace. Přesto však byla armáda na střehu.

Jednotky pohraničních sborů na naší a na francouzské hranici měly pohotovost (Alambereitschaft) v době mezi 11. a 16. březnem.

Na československo-německých hranicích byl zostřen dozor, pohraniční orgány v Bavorsku byly zesíleny posilami z civilního obyvatelstva. Na četných místech v Bavorsku byl neúplně aktivován Grenzwacht.⁶

V Bavorsku, jehož všechny vojenské jednotky se zúčastnily okupace Rakouska, byla uprázdněná kasárna obsazena příslušníky NSKK (Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps), mimo to byli ještě 12. března povoláni záložníci, kteří již nebyli odesláni za jednotkami postupujícími do Rakouska. Věrohodné zprávy uvádějí, že sousední sbory posunuly do uprázdněných bavorských posádek na přechodnou dobu některé své jednotky.

⁴Náčrt č. 2 nebol priložený k správě.

⁵Náčrt č. 3 nebol priložený k správě.

⁶Jednotky ochrany hranic.

V Bavorsku i v Sasku byla v době okupace Rakouska konána četná cvičení v pohraničí, je ovšem těžko usoudit, která z těchto cvičení byla normální a která z nich byla vyvolána nutností zvýšení pohotovosti v pohraničním pásmu.

3. divise ÚV., jejíž útvary jsou v posádkách severně a severovýchodně Berlína, provedla (pravděpodobně současně s jednotkami určenými pro akci v Rakousku) poplach a přesunula se dopoledne dne 11. března přes Berlín na jihozápad. Její části byly později hlášeny v prostoru Dresden; zdá se, že její gros bylo ve středním Německu.

i) Závěr

Vlastní provedení okupace Rakouska není možno hodnotit jako nějakou vojenskou operaci; armáda zřejmě uposlechla rozkazu dosáhnout co nejdříve Vídně a ohromiti rakouskou i světovou veřejnost svou rychlostí. Tato rychlost měla ovšem své stinné stránky:

- přepětí výkonnosti materiálu a mužstva,
- neuspořádanost pochodu,
- špatné stravování a zásobování v prvních dnech.

Na druhé straně však je třeba vojensky hodnotiti přípravy, které byly provedeny během 36 hodin (mezi polednem 10. března a ranními hodinami dne 12. března). Jednotky, které byly zalarmovány kolem 22 hodin dne 10. března a ranními hodinami dne 11. března pohotovy k odchodu s válečnými počty, pro vyšší jednotky jsou v téže době postaveny ty jednotky (na příklad: armádní telegrafní rota, PO divisi) a útvary služeb, které v míru neexistují. Nejpozději za 12 hodin po nařízeném poplachu započínají jednotky s přesuny; za 32 hodin po nařízeném poplachu (od 22 hodin dne 10. března do ranních hodin 12. března) jsou jednotky na hranicích připraveny k překročení hranic.

Je možné, že po operativní stránce byla celá akce improvizována v poslední chvíli podle dané situace; nemohla však být improvizována pokud jde o uvedení jednotek v pohotovost, jinak by nebylo možno provést přípravy v tak krátké době. Jednotky prováděly to, co mají v (mobilisačních) plánech; v rychlosti, s jakou své přípravy provedly, musí být spatřováno poučení pro to, jak by mohla vypadat příprava podobné akce proti nám.

II. NĚMECKÉ LETECTVO PŘI OKUPACI RAKOUSKA

a) Přípravy.

Vpádu do Rakouska zúčastnilo se ve velkém počtu německé letectvo. Byly to jednak jednotky vlastního letectva (bombardovací, stíhací a pozorovací), jednak jednotky OPL, leteckého telegrafního vojska (Luftnachrichtentruppe) a pluk „General Göring“.

Většina použitých jednotek pocházela z oblasti LKK V (Luftkreiskommando) Mnichov, menší část z oblasti LKK II Berlín.

Právě tak jako jednotky pozemní armády byly i letecké jednotky zalarmovány dne 10. března, mimobavorské jednotky se přesunuly dne 11. března do Bavorska.

b) Provedení.

Vpádu do Rakouska, který byl proveden 12. března ráno, předcházelo přistání několika letounů na letišti v Aspern 11. března večer a v noci.

Zatím co jednotky pozemní armády překračovaly 12. března rakouské hranice, přistávaly již jednotky bojového letectva na letišti v Aspern. První perut' (bombardovací) přistála na tomto letišti po 9. hodině, další perut' v 11.30 hodin, po 12. hodině přistály další dvě perutě (80 letounů). Dopravními letouny byly na letiště v Aspern dopraveny jednotky parašutistů, jednotky leteckého telegrafního vojska, technický personál a kulometry k obraně letišť.

Přeplněnému letišti v Aspern bylo odlehčeno tím, že některé jednotky byly z něj odeslány na jiná rakouská letiště (Wiener Neustadt, Wels, Linz, Aigen, Graz, Zeltweg).

Jednotky OPL a pluk „General Göring“ postupovaly s pozemní armádou jednak po železnici, jednak pochodem.

Po železnici byly za jednotkami dopravováni záložníci a materiál; technický materiál byl dovážěn z leteckých oblastních parků (Kreisflugparks) v Gablingen a Schwäbisch Hall (v Bavorsku).

Celkem se zúčastnilo okupace Rakouska asi 8-10 bombardovacích perutí, 2-3 stíhací perutě, 1 zvědná peruč a několik pozorovacích letek, t.j. asi 350 letounů, dále pluk „General Göring“, jednotky OPL a leteckého telegrafního vojska.

c) Zpětný odsun.

Pro nedostatek a nedostačující rozměry letišť v Rakousku a zvláště pro nedostatek provozních hmot a technického materiálu musila být většina leteckých sil odeslána zpět do Bavorska ještě před úplným ukončením okupace Rakouska pozemní armádou.

Dnes nachází se v Rakousku přibližně polovina leteckých sil, které tam byly původně odeslány.

d) Účast letectva při vojenském zajištění akce proti sousedním státům.

Dne 12. března byl konán průzkum našeho jihozápadního pohraničí zpravodajským letectvem. Letouny létaly většinou nad bavorským územím.

V noci s 12. na 13. března bylo hlášeno několik letounů nad Táborskem a Jihlavskem, je možné, že šlo o zbloudilé letouny, ale právě tak dobře je možné, že šlo o záměrný průzkum komunikační sítě vedoucí od nás do Rakouska.

Důležitá místa v Bavorsku (zvláště železniční uzly Schwandorf, Regensburg, Straubing, Plattling) byla zajištěna aktivními i záložními jednotkami OPL.

Hlásná služba v Bavorsku byla v pohotovosti.

Na opuštěná letiště v Bavorsku byly dirigovány jednotky z vnitrozemí, takže bavorská letiště nezůstala bez leteckých jednotek.

e) Závěr.

Nejcennějším poznatkem je ověření strategické pohyblivosti německého letectva. Pozemní zařízení letectva nejsou organicky přičleněna k leteckým jednotkám, letecké jednotky se přemísť vzduchem a najdou na leteckých základnách a v účelně rozmístěných leteckých ústavěch vše, co potřebují.

Je jisté, že v Rakousku bude vybudována podobná síť leteckých základen a leteckých ústavů jak je již vybudována v Německu a že tak německému letectvu přibude nová, do střední Evropy posunutá base pro případné operace.

Četné přelety v době okupace Rakouska se obešly bez havárií, menší havarie na letišti v Aspern možno připsat na vrub přeplnění letiště a zmatku, který na něm zprvu vládl.

III. ÚČAST MILITANTNÍCH FORMACÍ PŘI OKUPACI RAKOUSKA

Účast militantních formací při okupaci Rakouska není možno přehlížeti.

a) Ochranné oddíly (Schutzstaffeln – SS).

Z organických jednotek SS, rovnocenných jednotkám vojenským, bylo pro okupaci Rakouska použito stále kasernovaných a vyzbrojených SS – Verfügungstruppen a to:

- SS – Standarte „Deutschland“ (částečně motorisovaný pluk o 4 praporech),
- jednoho praporu SS – Standarte „Adolf Hitler“ (motorisovaný pluk o 3 praporech, tělesná stráž Hitlera),
- jednotky postavené z SS - Junkerschule v Braunschweig (škola pro výchovu budoucích důstojníků SS a dorostu důstojníků policejního sboru).

b) Motorisované četnické pohotovostní oddíly (motorisierte Gendarmeriebereitschaften).

Jako polní četnictvo 8. armády byly do Rakouska dirigovány stálé, kasernované, motorisované pohotovostní četnické oddíly zejména z oblasti VII. a XIII. sboru.

Motorisované četnické pohotovostní oddíly tvoří svaz o 42 rotách (Bereitschaften) rozprostřený po celém území Německa v oblastech shodných s oblastmi sborů. V míru provádějí službu silniční policie, může jich být také použito k potlačení vnitřních nepokojů; za války tvoří polní četnictvo armády.

c) Pořádková policie (Ordnungspolizei).

Pro okupaci Rakouska bylo použito stále kasernovaných policejních setnin (Hundertschaften), které disponují vlastními četami těžkých kulometů, četami OA a spojovacími četami.

Bylo použito asi 120 Hundertschaften zesílených postradatelným policejním mužstvem z celé říše. Z nich byly utvořeny 4 pochodové skupiny (Marschgruppen), které postupovaly současně s armádou:

- do Tyrol, Vorarlbergu a Solnohrad,
- do Vídně, Dol. a Hor. Rakous,
- do Korutan a Štýrska,
- do Burgenlandu a částečně i do Dolních Rakous.

Celkový počet mužstva může být odhadnut na 16. 000 mužů.

d) Motorisované policejní dopravní oddíly (motorisierte Verkehrsbereitschaften).

Pro řízení dopravy byly do Rakouska dirigovány motorisované policejní dopravní oddíly.

Tyto oddíly jsou v Německu ve větších centrech, mají za úkol řídit pouliční dopravu, dbát na její bezpečnost a poskytovat první pomoc při dopravních neštěstích.

e) Vodní policie (Wasserschutzpolizei).

Dunajská vodní policie, zesílená početně i materiálně některými složkami rýnské vodní policie, byla také dirigována do Rakouska po Dunaji (motorové, lehce pancéřované čluny s kulomety) do důležitějších dunajských přístavů.

f) Illegální SA (Sturmabteilungen) na území Rakouska.

Illegálních jednotek SA existujících na území Rakouska bylo ihned použito jako výpomoci pro policejní službu, pro zesílení pohraničních orgánů a k převzetí exekutivy (převzetí exekutivy hlásí Graz slovy „Vollzug der Machtübernahme“).

g) Rakouská legie.

Rakouské legie nebylo při okupaci Rakouska použito ve větší míře; jeden prapor rakouské legie tvořil organickou složku SS–Standarte „Deutschland“ (viz sub a). V době před okupací prováděli příslušníci rakouské legie propagandu v bavorsko-rakouském pohraničí.

Rakouská legie vrací se do Rakouska teprve nyní, jejího návratu je propagačně využíváno.

h) Nacionálně socialistický motorisovaný sbor (N. S. Kraftfahrkorps – NSKK).

Jsou to motorisované militantní jednotky, rozložené po celém území Německa, s početným stavem asi 350. 000 mužů. Mužstvo je častými poplachy a nástupy udržováno v pohotovosti, je důkladně vycvičeno v řízení a obsluze motorových vozidel a v dopravní službě (Transportdienst).

Jednotky rozložené v pohraničních oblastech VIII. Sboru Breslau, IV. sboru Dresden, XIII. sboru Nürnberg a VII. sboru München byly od 10. března v pohotovosti, které dosáhly asi 6 hodin. K dispozici měly jednak služební vozidla stálých kádrů NSKK, jednak civilní vozidla.

Jednotky prováděly tyto úkoly:

- doručovaly svolávací listky záložníkům,
  - dodaly vojenským jednotkám potřebná motorová vozidla a kolony,
  - prováděly menší přesuny policie a záložníků,
  - prováděly přesuny vyvolané zesílením střežení hranic a částečným místním aktivováním Grenzwacht,
- n obsadily uprázdněné vojenské ubikace v Bavorsku a prováděly strážní službu.

i) Organizace mládeže (Hitler - Jugend).

Hitler – Jugend v Bavorsku bylo použito pro pomocné úkony a pro obsazení uprázdněných kasáren.

j) Celní stráž (Zollwache).

V noci s 10. na 11. března byla v československo-německém pohraničí zesílena pohraniční celní stráž pohraničními SS (SS–Grenz-und Wachteinheiten). Na bavorských hranicích byla celní stráž zesílena i vojenskými posilami z pohraničního obyvatelstva (v civilu), prakticky zde bylo provedeno zesílené střežení hranic (verstärkter Grenzaufsichtsdienst) s tím rozdílem, že hranice nebyly uzavřeny.

Rakouská pohraniční celní stráž zůstala na svých místech, byla však v brzkou dobu na důležitých pohraničních přechodech a kontrolních stanicích zesílena složkami německých SS, německé tajné státní policie (Gestapo) – příslušníky ilegálně existujících rakouských SA.

k) Závěr.

Z uvedeného je zřejmo, že militantní formace nehrály při obsazení Rakouska malou roli a že armádě značně usnadnily její úlohu. Zvláštní pozornosti zasahuje SS–Verfügungstruppe (viz sub a), která je vojenskou jednotkou v pravém slova smyslu, polní četnictvo představované motorisovanými četnickými pohotovostními oddíly (viz sub b) a úloha, která připadla při přípravě jednotek sboru NSKK (viz sub h). Rozvážení svolávacích listků záložníkům členy NSKK umožňuje rychlé, individuální a tudíž nenápadné svolání nutného počtu záložníků pro vojenské jednotky.

Úloha početné pohraniční celní stráže v zajištění hranic (viz sub i) je všeobecně známa a nemusí být zdůrazňována.

IV. „BESCHLEUNIGTES AUSTRÜCKEN“

1) Zprávy o mobilizačních cvičeních.

Použití jednotek k okupaci Rakouska bylo názorným příkladem toho, čemu se v Německu říká „beschleunigtes Ausrücken“. Mírové jednotky neprovádějí úplnou mobilisaci ve svých posádkách, provedou jen nejnnutnější opatření během několika hodin a jsou připraveny k odchodu ve válečném složení s válečnou výstrojí a výzbrojí, potřebné doplňky osob a materiálu jsou za nimi odeslány dodatečně.

„Beschleunigtes Ausrücken“ je u jednotek cvičeno, uvádím zde dvě zprávy, které ukazují, jak taková cvičení přibližně vypadají:

- Výpověď' zběha od p. pl. 41 Amberg (vel. pluku, I/41 a II/41 praporey v Amberg, III/41 prapor ve Weiden):

„Asi v květnu 1937 byla v armádě prováděna po rotách zkouška mobilisace. V Amberg prováděly zkoušku 8. rota a 14. rota (Panzerabwehrkompanie), ve Weiden 12. rota.

a) Při cvičení 14. roty v květnu 1937 byla v poledne vytroubena poplachová pohotovost (Alarmbereitschaft). Při této pohotovosti musí být všichni důstojníci, poddůstojníci a mužstvo v kasárnách, stráže jsou zesíleny, je nařízena služba u všech telefonů, mužstvo je na světlicích a necvičí.

b) V 17 hodin byl vyhlášen válečný poplach (kriegsmässiger Alarm). Při tomto poplachu nastoupí všechno mužstvo, koně a vozidla v plné výzbroji se záložními dávkami a poplachovou municí. Nástup musí být proveden za jednu hodinu.

V 18 hod. provedl velitel pluku prohlídku rot 14. rota (Panzerabwehrkompanie) odjela ihned k čs. státní hranici, tam se obrátila a jela zpět.

c) Po ukončení poplachu byla provedena mobilisace na zkoušku (Mobilmachung) u 14. roty. V 19 hodin musilo nastoupit 20 mužů 13. Roty (Infanteriegeschützkompanie) – mezi nimi i zběh – ve cvičných šatech a každému z nich vydal šikovatel vojenskou knížku (Wehrpase) a určovací lístek (Kriegsbeorderung), ve kterých byla slabě tužkou napsána jejich jména, a nařídil jim, aby se v různých nočních hodinách hlásili u 14. roty jako záložníci.

U 14. roty, která mobilisaci cvičila, dostali tito „záložníci“ (vojáci od různých rot) úplně novou výstroj a výzbroj (Kriegsgarnitur).

Všechna vozidla, která jsou v mírovém používání roty, byla válečně vystrojena.*

Počet mužstva u 14. roty byl při této mobilisaci doplněn na 300 mužů (vojáci ostatních rot).

Úplné válečné pohotovosti roty bylo dosaženo za 4 dny. Jak zběh slyšel, musila 12. rota ve Weiden, která neukončila mobilisaci na zkoušku ani za 5 dnů, cvičiti mobilisaci ještě jednou.

- Agenturní zpráva:

Zenijní prapor 13 Pirna prováděl v týdnu mezi 2. – 9. květnem 1937 „Probemobilmachung“ a sice střídavě odpoledne, večer a v noci. Mužstvo musilo ke skladištím, kde obdrželo úplně novou výstroj. Nejkratší Mobilmachung byla provedena během dvou hodin, než bylo umožněno tím, že každý muž měl již ve skladišti věci jemu patřící opatřeny svým jménem“.**

2) Regionální formování jednotek.

Dříve nežli budeme uvažovat o časových lhůtách, které jednotky německé pozemní armády potřebují k provedení příprav pro „beschleunigtes Ausrücken“ anebo k úplné mobilisa-

*Při mobilisaci 8. roty, která byla provedena jiného dne, byli všechny koně nově okováni; tato rota dostala též doplněk koní na válečný počet od ostatních rot pluku.

**Podobných zpráv je značné množství, všechny jsou v podstatě shodné.

ci prováděné v posádkách, je nutno zdůraznit, že jednotky německé armády jsou doplňovány regionálně. Neplatí-li toto ustanovení plně pro mírové jednotky, je úzkostlivě aplikováno na záložníky, na příslušníky zeměbrany (Landwehr) a samozřejmě na příslušníky jednotek pro zajištění hranic (Grenzwacht).

a) Odchází-li vojín po skončení své presenční služby do místa poblíž posádky, ve které sloužil, dostane ještě u své setniny určovací lístek (Kriegsbeorderung) vyhotovený a zaslaný setnině příslušným doplňovacím úřadem.

V takovém určovacím lístku se mu nařizuje, že sa má v době mezi 1. říjnem a 31. lednem příštího roku (tedy v době, kdy nováčkové nejsou ještě plně vycvičení a nemohou být použiti) hlásit v případě mobilisace u jednotky, u níž sloužil. V době od 1. února příštího roku (tedy v době, kdy už může být použito nováčků) se má hlásit v posádce, ve které sloužil, na očíslovaném shromaždišti (Sammelplatz) – zřejmě shromaždišti záložní jednotky.

b) Není-li známo, kde bude vysloužilý vojín po propuštění do zálohy bydlet, anebo bude-li bydlet daleko od posádky, v níž sloužil, je propuštěn bez určovacího lístku. Dostane jej teprve později od toho doplňovacího úřadu, do jehož evidence podle místa svého pobytu spadá; tento určovací lístek však již nezní na jednotku, u které sloužil, nýbrž na jednotku téže zbraně, která je nejbližší místa jeho pobytu.

Při změně bydliště dostane každá voj. osoba opatřená určovacím lístkem nový určovací lístek k útvaru své zbraně, který je v mobilisaci formován nejbližší jejího nového bydliště.*

S tohoto hlediska jsou zajímavá:

– razítka na obálkách, v nichž jsou určovací lístky zasílány: „Wenn verzogen, nicht nachsenden, sondern mit Angabe der neuen Anschrift an Absender zurücksenden“,

– a ustanovení na zadní straně určovacích lístků: „Ist diese Kriegsbeorderung auf „sofort“ ausgestellt, so erlischt sie beim Verziehen in einen anderen Wehrmeldebezirk (Wehrbezirk für Offiziere und Beamte im Offizierang). Sie ist alsdann bei der Abmeldung an das unterzeichnete Wehrmeldeamt (Wehrbezirkskommando) zurückzugeben.“

Ist diese Kriegsbeorderung für einen bestimmten Mobilmachungstag ausgestellt, so behält sie beim Verziehen in einen anderen Wehrmeldebezirk: (Wehrbezirk) so lande Gültigkeit, bis das neu zuständige Wehrmeldeamt (Wehrbezirkskommando) eine neue Kriegsbeorderung oder eine Wehrpassnotiz übersendet. Als dann ist diese alte Kriegsbeorderung an das neu zuständige Wehrmeldeamt (Wehrbezirkskommando) zurückzugeben,*** která potvrzuje to, co bylo řečeno o úzkostlivém dodržování zásady regionálního formování jednotek.

d) Při takto upraveném, regionálním formování mobilisovaných jednotek se stává, že některý doplňovací úřad má k dispozici větší počet osob stejné kategorie, nežli se na něm žádá. Přebytné osoby a pak osoby, které z jakýchkoliv jiných důvodů nemohou být zatím přiděleny určovacími lístky, dostávají proto na přechodnou dobu místo určovacího lístku t.zv. „Wehrpassnotiz“, ve kterém se jim nařizuje: „Sie haben im Falle einer Mobilmachung über ihre Einberufung noch einen besonderen Befehl abzuwarten“.

- - -

Jenom tímto způsobem formování jednotek si můžeme vysvětlit, že je možno organisovat v rámci „Soldatenbund“-u*** v jednotlivých obcích „Kameradschaften“ blízkých vojenských jednotek, s nimiž je udržován čilý styk. Názorně řečeno: celý kraj žije se svým praporem, plukem, na večírky, které „Kameradschaften“ pořádají, dostávají se aktivní příslušníci útvaru a udržují tak kontakt mírové jednotky s bývalými a v případě potřeby budoucími příslušníky.

*2. oddělení hl. štábu má 3 různé určovací lístky jedné a téže osoby, kterými bylo měněno její válečné určení podle změny bydliště.

**Proto bývá na zadní straně některých určovacích lístků razítko: „Falls Sie im Besitz einer alten Kriegsbeorderung oder einer Wehrpassnotiz sind, haben Sie diese innerhalb 3 Tagen an das Wehrmeldeamt zurückzusenden oder persönlich dort abzugeben.“

***Podchycuje všechny záložníky a býv. příslušníky vojska.

Tímto způsobem je postaráno o formování jednotek Landwehr, které jsou takticky formovány regionálně, jednotky Landwehr jsou v organických svazcích povolány k výcviku do výcvikových táborů, jejich příslušníci udržují styk i v civilním životě (na př. „Freiburger Zeitung“, 12/2 1938: „2. rota zeměbranceckého pěšího 2. pořadí 12. března přátelský večírek v Löwenbräuhalle ve Freiburg. Všichni kamarádi nechť si udělají tento večer volno a nechť se určitě dostaví“).

Z uvedeného je zřejmé, že v případě „Beschleunigtes Ausrücken“ anebo v případě mobilisace odpadne mnoho zbytečných transportů osob, že mužstvo bude u svých útvarů nebo na určených shromaždištích ve velmi krátké době a že jednotky budou sestaveny z osob, které se již navzájem znají.

Těchto značných výhod je ovšem dosaženo za cenu velkého počtu doplňovacích úřadů a za cenu jejich úmorné práce, kterou neustálé sledování fluktuace vojenských osob vyžaduje.

Kromě 32 Wehersatzinspektionen a 275 Wehrbezirkskommandos, jež jsou vyššími velitelskými doplňovací službami, má Německo 578 Wehrmeldeamtů, které odpovídají našim 48 doplňovacím okresním velitelským. Je tedy v Německu poměr 578 doplňovacích velitelských k 67.000 000 obyvatel (1 doplňovací velitelský přibližně na 120. 000 obyvatel), zatímco u nás je poměr 48 doplňovacích velitelských na 15.000.000 obyvatel (1 doplňovací velitelský přibližně na 300. 000 obyvatel).

Na konci této stati uvádím k případnému porovnání názorně, jakým způsobem by německé doplňovací úřady postupovaly v případě přesídlení nějaké osoby na našem území. Vojenská osoba (důstojník, poddůstojník, vojín) odcházející od p.pl. 45 v Chustu do zálohy do svého bydliště v Protivíně, dostane při svém propuštění určovací lístek k p.pl. 11 v Písku. Přestěhuje-li se tato vojenská osoba do obce poblíž Valašského Meziříčí, dostane v krátké době po přemístění nový určovací lístek k p.pl. 40 ve Valašském Meziříčí.

3) Mobilisace mírových jednotek německé armády.

Mírových jednotek německé armády může být použito:

- urychleně (beschleunigtes Ausrücken“),
- po úplné mobilisaci, která by si vyžádala asi 4 dnů; tato lhůta by mohla být zkrácena předmobilisacími opatřeními („Vorausmassnahmen“) provedenými utajeně v době před nařízením a veřejným vyhlášením mobilisace.

Budeme se zabývat urychleným použitím („beschleunigtes Ausrücken“), které je pro nás důležitější.

Jednotky, jichž má být urychleně použito, provedou nutné přípravy, povolají za so- učinnosti obecních úřadů a složek NSKK potřebný počet záložníků a jsou pohotovы k odchodu ze své posádky ve válečném složení a s válečnou výstrojí a výzbrojí:

- v době od 1. října do 1. února (t.j. v době, kdy není možno použít nováčků, místo nichž musí být k jednotkám povoláni záložníci propuštění předcházejícího podzimu) asi za 48 hodin,

- v době od 1. února do 1. října, kdy jednotkám stačí jen nejnutnější počet záložníků k jejich vysokým mírovým počtům*, jsou jednotky pohotovы za 6–8 hodin.

V připojeném novinovém výstřižku⁷ je popisováno, jak bylo provedeno „beschleunigtes Ausrücken“ u pěšího pluku 41 (velitelství pluku a dva prapory a Amberg, jeden prapor ve Weiden).

*Organizační rámec německé armády je v poměru k rámci naší armády značně menší; přímým důsledkem toho jsou vysoké početní stavy mírových jednotek. Porovnáme-li počet obyvatel a počet pěších pluků:

– Německo: 67 000 000 obyvatel (108 pluků = 600 000 obyvatel) pluk;

– ČSR: 15 000 000 obyvatel (51 pluků = 300 000 obyvatel) pluk.

Pluk dostal rozkaz k provedení příprav kolem 22 hodin dne 10. března (čtvrtek), dosáhl hotovosti do ranních hodin dne 11. března (pátek), pak započal s nakládáním a dorazil do Passau (Amberg – Passau: 180 km, Weiden – Passau: 200 km) mezi 16. - 24. hodinou téhož dne, jediné 13. Rota (Infanteriegeschützkompanie) s „Regimentseinheiten“ dojela až ráno dne 12. března (sobota). Motorisovaná 14. rota (Panzerabwehrkompanie) dorazila do Passau pochodem. Ráno kolem 9. hodin dne 12. března (sobota) dal se pluk na pochod do Rakouska.

Urychleně mohou být použity nejen oddíly nebo vojsková tělesa k akcím menšího rozsahu, ale i celé vyšší jednotky, což nám okupace Rakouska prakticky ukázala. Je beze sporu, že vyšší jednotka urychleně použitá nevyrukují v úplném válečném složení, že její útvary služeb budou mnohdy improvizovány atd., přesto však má taková vyšší jednotka svou plnou bojovou hodnotu.

V. NÁHLOST HITLEROVÝCH ROZHODNUTÍ

Pokud jde o kancléře Hitlera, je dnes již všeobecně známo a událostmi prokázáno, že jeho rozhodnutí jsou náhlá a že jsou jimi překvapováni i jeho nejbližší spolupracovníci.

Hitler se snaží o uchování tajemství do poslední chvíle: v kritických okamžicích se radí jen s nejnütnejším počtem spolupracovníků a to tak, že až do konečného jeho rozhodnutí nesmějí opustit jeho pracovnu a nesmějí vést telefonní rozhovory se svými rodinami. Musí-li některý z jeho spolupracovníků něco vypracovat, pak pracuje v sousedních místnostech.

Když se 10. března k večeru Hitler definitivně rozhodl pro vpád do Rakouska, byly rozkazy pro vyšší velitelství doručeny letadly.

Hitler se rozhoduje náhle a často i proti dobrým radám a míněním svých spolupracovníků-odborníků. Tak došlo k zavedení všeobecné branné povinnosti, k obsazení demilitarizovaného pásma v Porýní a k okupaci Rakouska.* Pro jeho čin stačí i malá naděje na úspěch, ke kterému vždy přispívá náhlost rozhodnutí a rychlost provedení.

V rakouském případě je jasně vidět odvážnost Hitlerovi hry:

- nebylo jisté, že se Itálie zachová naprosto pasivně,
- téměř všechny vyšší jednotky z jižního Německa byly odeslány do Rakouska, prostor na spojnicí mezi Francií a ČSR. byl prost vojsk,
- proti ČSR. nebyla provedena žádná pronikavější opatření kromě ztřešené kontroly na hranicích a pohotovosti pohraničních posádek,
- starost o to, zda ČSR. nemobilisuje, byla nápadná (stále dotazy na úředních místech, činnost zpravodajského letectva v pohraničí, atd.).

VI. ZÁVĚR

Z okupace Rakouska by se lehko mohlo dojít k falešným závěrům, kdybychom si neuvědomili, že armáda dostala rozkaz k akci až v poledních hodinách dne 10. března (čtvrtek) a že byla připravena k překročení hranic již v sobotu dne 12. března ráno. Je pochopitelné, že při této rychlosti bylo mnoho improvizovaného a mnoho neúplného, že se objevily různé nedostatky a pod. Přidáme-li den a předpokládáme-li, že by vpád byl proveden až v neděli dne 13. března, pak by se jistě dál metodičtěji, v lepším pořádku a s jednotkami lépe formovanými; při tom by to byl pořad výkon, jehož rychlost zasluhuje pozornosti.

*V poslední době se objevují v tisku zprávy, že odstranění vyšších voj. velitelů dne 4. února t. r. bylo vyvoláno jejich odporem proti riskantnímu obsazení Rakouska, které mohlo mít v zápětí značné komplikace.

⁷Nepublikuje sa.

V německé válečné hře z r. 1936, jejímž předmětem byly operace proti ČSR, započaly operace soustředěných armád 5. dne po tom, kdy byla nařízena „getarnte Mobilmachung“. Vzhledem ke zprávám o mobilisačních přípravách („beschleunigtes Ausrücken“), vzhledem k husté a výkonné železniční síti Německa a vzhledem k rychlosti, s jakou byly provedeny přípravy k okupaci Rakouska, je zahájení operací soustředěných armád (složených prozatím jen z mírových vyšších jednotek) možné a pravděpodobně 5. dne po tom, kdy bude nařízena „(getarnte) Mobilmachung“.

Akce, vyvolaná případnými incidenty v našem zněmčeném pohraničí, mohla by však být započata v těchže časových lhůtách, v jakých byla zahájena okupace Rakouska.

Z vylíčeného způsobu, jakým je postaráno o formování záložních jednotek, je zřejmo, že i tyto jednotky mohou být zasazeny v krátké době po mírových jednotkách.

Vzhledem k náhlým rozhodnutím Hitlerovým a vzhledem k rychlému provádění příprav není možno spoléhat se na to, že doba od okamžiku, kdy budeme upozorněni do okamžiku, kdy k akci dojde, bude taková, že nám umožní včasné provedení nějakých podstatných opatření k doplnění opatření stálých.

Tato doba bude o to menší, oč více se v Německu budou i nadále provádět náhlá uzavření úseků hranic, „Einsatzübungen“ jednotek Grenzwacht v pohraničí, neustálé a rozsáhlé povolávání záložníků na výcvik k jednotkám a „Probemobilmachungen“ jednotek.